

ex causa, quod uleus natum sit, quam putredo infelicis animi, ex quo decatur exordio, qualis species doloris, ex quo peccato veniat: scit et formas, modos, et numeros peccatorum; qui semel, bis, terque peccaverit, qui in una specie delictorum saepe ruit, qui in diversis vitiorum speciebus singulis tantum vocibus erraverit. Hæc omnia nos iuxta sapientiam Dei querere (Sup. debemus), secundum illud, quod scriptum est: *Scrutans corda et renes Deus*, et supplicia, quæ ab eo irrogantur, sic intelligere quasi digna Deo, et convenientia dispensationi ejus, nos vult non tantummodo cruciari. Omnia quippe ad hoc condidit, ut essent; et salutare fecit generationes mundi, et non est in eis medicamentum perditionis; sed quia quod ille voluit non contemnendo non fecimus, et ille quod cupierat, non exereuit in nobis, disputatio nos coegit, ut aliquid de ponarum specie diceremus, quæ inferuntur ad terram. Debemus autem nosse, quia non statim ubi fames fuerit, sequatur et mors. Potest quippe fieri, ut aliquis famem sustinens perseveret in vita, licet inedia, et squalore, et macie discrucietur. Potest fieri, ut, immissis bestiis malis, statim non omnes pereant, fuga auxilio reservati. Potest evenire ut, cedente romphaea, cesset interitus. Modo vulnerantur quidam, et secantur, et, ut ita dicam, crebris ictibus (a) confunduntur. nec tamen pereunt. Idcirco nunc poena novissima in enumeratione poenarum mortis inferunt. Istiusmodi quiddam et sacratissimum Apostolus sentiens loquebatur: *Novissimus inimicus destructur mors* (I Cor. v). Audeo dicere, sed novissimus inimicus destructur mors. Fuit quidam ante mortem inimicus, id est **920** romphaea: fuit quidam ante mortem inimicus, bestia pessima: fuit quidam ante bestias pessimas inimicus, fames. Hæc omnia inimica sunt religionis inimici. Si enim non vis amicus fieri Deo invitanti ad reconvalescentiam, et dicenti per Apostolum: *Obsecro vos per Christum reconciliari Deo* (II Cor. v), quid de Deo causaris, cum in causis subimicorum imperio esse voluisti? An ignoras idcirco Deum in Ægypto immississe furorem et iram, et angustiam, immissionem per Angelos pessimos quia inimici illius erant, et ab ejus adversario regebantur. Procul autem absint a nobis quatuorsillarum supplicia ponarum, fames, bestia pessima, gladius, mors. Quidquid enim horum fuerit illatum, ad eos venit qui inimici Dei sunt: amicos ejus præterit, neque ausum est eos contingere, qui de ejus necessitudine gloriantur. Et quomodo de igne bene creditum est, Scripturis testantibus, quia transeant per eum justi, et non comburantur: *Uniuscujusque enim opus quate sit, ignis probabit*: sic et in his suppliciis invenitur aliquis Daniel, Noe, et Job, et nihil poenarum sustinebit. Hæc specialiter per singula supplicia exposuimus, quæ in extrema parte in una propeta consocians ait: *Hæc dicit Adonai Dominus: Si autem*

(a) Legendum omnino est, *confodiuntur*.

A quatuor vindictas mea pessimas, romphaeam et famem et bestias pessimas, et mortem immissero. Quo? non super terram, sed super Jerusalem. Terra enim si puniatur, sufficit ei una correptio. Si autem corripatur Jerusalem, super quam invocatum est nomen Dei (II Petr. ii), quatuor ei cruciatus pariter inferuntur. Multo nobis utilius fuerat divino non credidisse sermoni, quam post credulitatem adhuc rursus ad peccata converteri, quæ ante commisimus. Considera enim quomodo Scriptura super terram singillatim supplicia dicat inferri, et non apponat quam terram quando vero ad Jerusalem veniat: Si autem et quatuor vindictas meas pessimas, romphaeam, et famem et bestias pessimas, et mortem immissero in Jerusalem: nos indicans Jerusalem, qui peccantes quidem nos Jerusalem sumus quæ destruitur; in præceptis vero permanentes, Jerusalem dicitur quem salvatur. Omnes lamentationes, quæ legitimus in Jerusalem omnes querimonias, quibus eam plangit Deus, **930** ad nos pertinent, qui gustavimus sermonem Dei, et postea mandatis ejus contraria fecimus. Non plebitur Salomonis jura contemnens, non sic punitur Lycurgi scita destituit. Aliud supplicium est ejus, qui legem Dei per Moysen traditam conculcat, et despiciat: maxima omnium est ejus poena, qui præcepta filii Dei pro nihilo duxerit. Irritum enim quis faciens legem Moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur (Hebr. x); quanto magis putatis deteriora supplicia mereri illum, qui Filium Dei conculcaverit? Ait ergo: quos enumeravimus, Filium Dei non conculcaverunt, sed tantum legem Dei ingressi sunt: maximeque hi qui ante adventum Domini fuerunt. Sed neque hi qui crucifixerunt Salvatorem meum rei sunt ingentis poenæ, sicut hi, quibus ait Apostolus: *Filius Dei conculcans, spiritu gratie contumeliam faciens* (Ibid.): et si quid aliud significat in eo loco in quo eorum peccata replicat, qui post fidem in Deum peccaverunt. Hæc propter quatuor ultiones pessimas, ut inducantur super Jerusalem. Et omnes quidem, qui didicimus divinas Scripturas, sive bene, sive male vivamus, Jerusalem sumus. Si vale vivimus, illa Jerusalem quæ cruciatibus punitur, et sustinet quatuor ultiones: si bene, illa Jerusalem, quæ in Dei sinu requiescit. Et est magna distantia ut in reliqua terra sic et in ipsa Jerusalem. Omnes enim qui in Ecclesia peccatores sunt, qui sermonem Dei gustaverunt, et transgrediuntur eum, merentur quidem supplicia; verum pro modo graduum unusquisque torquetur. Majorem poenam habet, qui Ecclesiam præsidet, et delinquit. An non magis misericordiam promeretur ad comparationem fidelis Catechumenus? Non magis venia dignus est laicus si ad diaconum confertur? Et rursus comparatione presbyteri diaconus veniam plus meretur? Quæ autem sequantur me tacente, cognoscitis. Idcirco formidans iudicium Dei, et ante oculos mihi proponens illum iudicii ordinem, qui in

Scripturis continetur, recordor dicti illius: *Poenas ultra te ne leves*. Sed et illud: *Noli querere fieri iudex, ne non valeas auferre iniquitates*. Quid mihi prodest quia prior sedeo in cathedra resupinus, honorem **931** majoris accipio, nec possum habere dignitate mea opera condigna? Nonne majori poena cruciabor, quia honor justis mihi ab omnibus defertur, cum peccator sim (Ecl. vi)? Necessarium fuit diligentius retractantem ea, quæ de quatuor terre ultionibus dicebantur: id addere, quod Jerusalem quippe erat in tribu Benjamin; et sacerdotes templi et Levitæ, qui Dei ministeriis serviebant, et cæteri ordines, quos scripturarum sermo comprehendit, in ea morabantur. Hæc accipit quatuor ultiones pessimas, quæ non sunt similes in his qui in ea habitant. Neque enim eodem modo, et ad populum, et ad Levitas comminatio dirigitur. Israelites enim peccans in Israeliticum delictum corruit. Qui autem major est ab Israelita, quanto nobilior fuerit in ordine idem Levites, et sacerdos, tanto majora supplicia sustinebit. Si autem princeps sacerdotum peccaverit, dicit ad eum Heli consecrator suus: *Si delinquens peccaverit vir in virum, orabunt pro eo: si autem in Dominum peccaverit, quis orabit pro eo* (I Reg. ii)? Hæc in expositionem ejus sermonis, quod comminabantur et singule specialiter in peccatoem terram ultiones, et pariter congregatæ in infelicem Jerusalem. Videamus autem et sequentia Scripturæ. Quæcum in parabola audierit propheta, nos tantum sensum debemus exponere, ipsum testimonii ordinem derelinquentes et audiatorem mittentes ad librum: Lignum vitis utin fructu est honorabilius lignis omnibus, maxime his quæ in saltu fructificant; sic ad cætera opera inutilis omnibus lignis est (Ezech. xv). Et vascula quedam possunt fieri, et in diversa opera necessarii usus ad ministrandum; de palmittibus autem vitis non solum vas aliquid, et in opus utile quid fieri non potest, sed neque paxillus quidem est utilis. Ait ergo sermo divinus, quia ut palmes vitis honorabilior sit cæteris lignis, si afferat fructus: sic ab omnibus inferior iudicetur, si id non habeat, unde præcellit: atque in hunc modum eos, qui imbuti sunt eloquiis Dei, honorabiliores esse omnibus, et quocumque modo in vinea posito dignitate, cum afferant fructus, hôtros salutis, de qua scriptum est: *Ego vero te plantavi vineam fructiferam totam veram* (Jer. ii). Et alibi: *Vinea Domini domus Israel est* (Isai. x). Et rursus: **932** *Vineam de Ægypto transulisti* (Ps. lxxxix), et reliqua. Si autem non attulerint fructus, intantum ut a Deo dici possit: *Quomodo conversa es in amaritudinem vitis aliena?* tunc multo deteriores inveniri ab his lignis, quæ licet villiora sint, tamen suos afferant fructus. Quomodo enim præcellunt ligna silvarum vineas inferaces, eodem modo, intra quamdam dispositionem sapientie divine, ex lignis villioribus aliqua domui necessaria fabricantur. Neque vero turberis, putans nos extra Scripturas affirmare quod dignus futurum esse, ut de lignis silve aliquid utile fiat, id est, de me ipso si non at-

tulero proprios natura mea fructus. Siquidem et Apostolus imaginem quamdam eorum vasorum, quæ sunt in humana conversatione, assumit dicens: *In magna autem domo, non sunt tantum* [AL. autem] *vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia* [nota quia vasa lignea nuncupaverit: et alia quidem in honorem, alia vero in contumeliam (II Tim. ii)]. Ista vasa lignea, quæ esse in magna domo Apostolus prædicat, non sunt facta de vitibus, non de palmittibus vinearum, sed ex albis lignis, quæ villioris ordinis in nemoribus fructificaverunt. Quantum ergo malum est, et quale discrimen, ut ligna quondam vilia inveniantur in magna patrisfamilias domo, et palmes vitis mee in utilis in domo sit, et in ignem projiciatur? Hoc enim scriptum est, quia annuum salivationem ejus consummat ignis. Hæc in Ezechielem. Pater vero hujus parabolæ sensum in Evangelio ita perstrinxit, dicens *Ego sum vitis, vos palmittes, Pater meus agricola: omnem palmitem, qui in me manet, et fructus afferit, Pater meus putat, ut fructus non afferat, Pater meus excidit et in ignem mittit* (Joan. xv). Vides vicinitatem utrorumque sermonum? Vides quomodo Pater excidat, et in ignem jaciatur? Nos insensati, quasi negligenda quidem Scriptura sit, nolentes ea discernere, quæ nobis incitant metum, sed ea audire cupientes, quæ prurientibus auribus incantant voluptatem, libenter audivimus quæ subvertunt, quæ decipiunt. Qui dicit proximo suo, ignoscit nobis peccata nostra Deus, siquidem et in talibus sacramentis locuta vicissim nobis pollicentes, mappam mittit Deus. Et quia bonus est, omnium peccata dissolvit, **933** oportebat nos sedere, et sollicito corde dicere: Si heri peccavimus, hodie penitentiam agamus. Verum huic palmitti (animal quippe est) qui dicit: Potens est Deus, et bonus agricola, qui non me excidat, et in ignem mittat: respondit agricola: Sed si talis est palmes, ut frustra sit in vite, numquid poterit reliqui? Nonne si dimittatur impedit vilem, non pro sicco palmito, virides et fructum feraces afferat palmittes? Quomodo enim boni agricolæ est excidere, et amputare (AL. computare) quæ sicca sunt, et tradere in escam ignis infructuosos ramos: sic honi Dei est, de omnibus vitibus infructuosos **934** palmittes amputare, et igni tradere in perditionem. Verum nos ipsi non ludimus, et decepti pariter ac decipientes volumus magis errare cum plurimis, quam ab errore converti: cum magis id querere debeamus, quod edificet, quod timorem Dei augeat, quod ad penitentiam revocet, quod in confessionem sceleris adducat, quod nos faciat debius ac nocibus cogitare, quomodo Domino placeamus, ut filium in vera vite Christo Jesu fructiferi palmittes, et radices ejus adherentes: cui est gloria et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA SEXTA.

De eo quod dicitur: *Fili hominis, notas fac Jerusalem abominationes suas; usque effuditis fornicationem tuam in omni transitu* (Cap. xv).

933 Consideranti mihi constantiam prophetarum,

miraculum subit, quomodo vero credentes Deo magis quam hominibus contempserint mortem. pericula, contumelias et omnia quae passi sunt ab eis: qui arguebantur, dum voluntati Dei in prophetatione deserviunt. Admirabar quondam Isaiam antequam compararem Ezechiel, et obstupesceram quomodo diceret: *Audite sermonem Domini, principes Sodomorum: attendite legem Dei, populus Gomorrhæ. Quo mihi multitudinem sacrificiorum vestrorum? dicit Dominus (Isa. 1)*. Dicebat enim hæc, cum posset dicere, vel tacere. Neque enim (ut quidam suspicantur) mente excidebant propheta, et ex necessitate spiritus loquebantur. *Si alii, inquit Apostolus, revelatum fuerit sedenti, prior taceat (I Cor. xiv)*. Ex quo ostenditur potestatem habere eum, qui loquatur, cum velit dicere, et cum velit tacere. Et ad Balaam dicitur: *Verumtamen verbum, quod immido in os tuum, hoc observa loqui (Num. xxii)*: quasi potestatem habente eo, ut accepto verbo Dei, diceret seu taceret. Quid est ergo, quod in Ezechiele admiror? Quia eum ei fuisset imperatum, ut tasteretur, et notae faceret Jerusalem iniquitates ejus, non posuit ante oculos ejus periculum, quod ex prædicatione erat securum; sed ut Dei tantum præcepta servaret, locutus est quemcumque **934** mandavit. Esto, sit mysterium, sit revelatio sacratæ intelligentiæ de Jerusalem, et his quemcumque super eam dicitur; et tamen prophetas, et fornicationis illam arguit, quia divaricaverit pedes suos omni transenti, et maledica voce testatur, increpans scelorum civitatem. Sed quia confidebat Dei se facere voluntatem, paratus et mori et vivere, loquebatur intrepidus. Videamus ergo ipsam prophetiam, et primo quidem, quomodo in potestate sit positum propheta, utrum dicat an non, consideremus. Factus est sermo Domini ad eum, dicens: *Fili hominis, testificare Jerusalem iniquitates ejus, et dices: Hæc dicit Dominus, non in necessitate aspirationis, sed in voluntate dicentis Dominus posuit, ut testificaretur ad Jerusalem iniquitates ejus, et ait: Dices. Quid dices? Hæc quae sequuntur. In propheta erat audiente, dices: utrum diceret necne, quomodo fuit positum in Jona. In potestate quippe ejus erat audientis: *Dic, adhuc tres dies, et Ninives subvertetur (Jon. iii)*, si velit dicere, vel tacere. Et quia in arbitrio ejus positum erat, et noluit dicere, vide quanta eum sunt consecuta postea: periclitata est navis propter eum, forte repertus est latens, cæcus devoravit abjectum. Hi ergo prophetae, quoniamque post Jonam fuerunt, considerantes forsitan ea, quae venerunt ei, sive aliis prophetis: **935** videbant quoniam ex omni parte angustias eis imminabant: secundum sæculum persecutio, si dicerent vera: secundum Dominum offensa, si timentes homines, proferrent falsa pro veris. Idcirco testificatus est Ezechiel, et notas fecit Jerusalem iniquitates ejus, et dixit: *Hæc dicit Dominus: Radix tua et generatio tua de terra Chanaan, Pater tuus Amorrhæus et mater tua Cethæa. Quae civitatum sic fuit elevata, et altum sapuit in mundo,**

ut civitas Dei? Et tamen hæc ipsa sibi magna promittens, quasi proxima Dei, et civitas ejus, quia peccavit, arguitur a Spiritu sancto, ut degener, et extranea. Pater enim ejus Amorrhæus, jam non Deus. Quamdiu non peccavit, pater ejus erat Deus: quando vero peccavit, pater ejus Amorrhæus factus est. Quamdiu non peccavit pater ejus Spiritus sanctus fuit: quando peccavit, mater ejus Cethæa facta est. Quamdiu non peccavit, radicem habuit Abraham, et Isaac, et Jacob: quando peccavit, radix ejus Chanaanæ facta est. Sæpe miratus sum id, quod dictum est a Daniele ad presbyterum peccatorem, cui pro peccato nomen imponens, Semen, inquit, Chanaan, et non Juda. Magnus quidem Daniel constantissime presbyterum peccatorem semen Chanaan appellans et non Juda (Dan. ii). Major vero comparatione ejus Ezechiel, non uni presbytero, neque duobus hominibus natalitatem obiciens contumeliosam, sed, *Radix, inquit, tua, generatio tua de terra Chanaan. Pater tuus Amorrhæus, et mater tua Cethæa*. Quia Jerusalem multa peccata commisit, ideo increpans illam propheta, non uno neque duobus, sed tribus nominibus insignivit. Septem in Genesi gentes enumerantur a Deo in uno loco, quem tradidit filiis Israel. Septem autem hæc sunt, *In terram, inquit, Chanaanæ, et Amorrhæorum, et Cethæorum, et Pherezorum, et Eugeorum, et Gergesorum, et Jebusorum*. Si possibile fuisset et septem istas congregare, ut per eas ignobiliter peccatrici Jerusalem exprobraret, fecisset utique ex septem, et Chanaanem, et ait habere communionem peccatrici Jerusalem, quippe ad Chanaanem, juxta radicem, et natalitatem, proprie ad Amorrhæum secundum **936** patrem, proprie ad Cethæam secundum matrem. Si in Jerusalem tanta dicitur, de qua tam grandia, et tam mira conscripta sunt, quæ ei sunt reposita, quid futurum est misero mihi, si peccavero? Quis mihi erit pater, aut que mihi erit mater? Tante talisque Jerusalem radix, et generatio de terra Chanaanem, pater ejus Amorrhæus, et mater Cethæa nuncupatur. Ego si peccavero, qui in Christo Jesu credo, et tanto me magistro tradidi, quis mihi futurus est pater? Non utique Amorrhæus, sed nequior quidam pater. Quis est iste? *Quis, qui peccatum facit, ex diabolo natus est: Et iterum: Vos ex patre diabolo estis (I Joan. 1)*. Si igitur Jerusalem dicitur de radice, et natalitate terræ Chanaanæ, quid dicitur ad nos? Inveniuntur et nobis patres, qui nos generant in peccatis. Ut enim si bonus fuero, et in optimo actu constitutus, dicit mihi Jesu: *Fili, dimittuntur tibi peccata tua (Math. ix)*: dicit mihi Paulus discipulus Jesus: *In Christo enim Jesu per Evangelium ergo vos genui ita si factus fuero peccator, generans me in peccatis diabolus, et assumens sibi eam vocem, qua pater Deus ad Salvatorem locutus est, dicit ad me: Filius meus es tu ego hodie genui te (Psal. iv)*. Et alii autem plures patres mei erunt, ad quos iturus sum

Unusquisque ad suos proficiscitur patres. Si quis autem ab Abraham, dicitur ad eum: Tu autem vade ad patres tuos, cum pace educatus in senectute bona. Si quis vero egreditur de sæculo non cum pace, sed cum peccatorum bello, et senectute non bona, invenietur dierum malorum, utique dicitur ad eum: Tu autem vade ad patres tuos cum bello nutritus in senectute mala (Gen. xv). Docemur a Deo sub aliis nominibus, quid facere debeamus. *In qua die nata es, non alligaverunt manus tuas, sive non est excisus umbilicus tuus*. In Hebræo quippe sic habetur: non est excisus umbilicus tuus. Allegorice inducit Jerusalem quasi puellam ab infantia genitam. Quæ autem de Jerusalem dicitur, sciamus ad omnes homines, qui in Ecclesia sunt, pertinere. Primum ejus tempus tale est, secundum quod describitur: procul autem absit a nobis ut tertium tempus tale habeamus, quale dicitur ad Jerusalem. Omnes enim qui primum fuimus peccatores. Jerusalem vocatur a Deo, et habemus ea quæ prima dicuntur. **937** Secunda autem si post visitationem et notitiam Dei perseveravimus in peccatis, ad nos pertinet. Tertia vero mala quæ penitus detestatur, secundum ordinem prosequemur. Nunc ut ad primum redeam, scriptum est quasi de Jerusalem: *In qua die nata es, non est excisus umbilicus tuus*. Adjuvatio Dei indigemus, ut possimus umbilicum non præcisum peccatrici Jerusalem invenire, aut certe præcisum umbilicum ejus, quem non peccavit exponere. Sive igitur Jerusalem, sive cuiuscumque alterius de alia Scriptura quero umbilicum, ut spiritualibus spiritualia comparans, inveniam quomodo non sit præcisus umbilicus Jerusalem. Scriptum est in Job de dracone: *Virtus ejus in umbilico, et fortitudo ejus super umbilicum ventris (Job. lx)*. Scio ex his, quæ mihi gratia divina largita est, cum præsentem locum exponerem, me dixisse, quod draco sit fortitudo contraria. Iste est enim draco, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et Satanas, decipiens orbem terrarum universum. Istius fortitudo in umbilico est. Nec dubium: nam principium malorum omnium in lumbis versatur. Et ideo adhuc in lumbis patris constitutus, qui nasciturus erat, refertur, quia in lumbis semina humana collecta sunt. Fortitudo ergo contraria ubicumque sunt semina, ubi insidiarum sanarum vim conatur ostendere. Adversum masculos virtus ejus in lumbis est; adversum feminas virtus ejus in umbilico ventris est. Et vide quomodo honeste viri mulierisque genitalia oblectis nominibus Scriptura nuncupaverit, ne per ea vocabula, quæ in promptu sunt, turpitudinem significaret. Si intellectum est exemplum, quod protulimus de Job, intellige mihi quia ut in viro præputium circum-

ciditur, sic in femina (a) umbilicus amputatur. Cum enim pudica fuit mulier, et mundis sua mutationibus feminarum, sollicit ne in sordidas res, et in peccatorum turpitudines ruat, tunc umbilicus ejus absceus est. Si vero peccaverit, non est umbilicus ejus absceus. Increpat ergo Jerusalem quasi **938** mulierem, cui non sit præcisus umbilicus. Septuaginta interpretati sunt in hoc loco: *Non alligaverunt ubera tua*, sensum magis eloquii exponentes, quam verbum de verbo exprimentes. Ubra autem in Canticis canticorum assumpta sunt in cogitationum tuarum et mentis loco: *Quia bona ubera tua super vinum (Cant. 1)*. Et recubuit super pectus Jesu (Joan. xii), ubi ubera tua sunt, is qui communionem intellectum ejus habiturus erat. Quando ergo sensus est rigidus, et notio obstricta atque solida, nec deluit sermo, manifestum est quia alligata sunt ubera tua. Cum vero ea quæ dicuntur dissoluta sunt, et deluunt, non sunt ubera alligata. *Aqua non es lota in salutem*. Videamus ea, quæ sunt in Jerusalem, ne forte et in nobis reperiantur. Verbi gratia dictum sit: *Est quædam mulier nunc lota, verum queritur an et in salutem? ut et nostimeamus propter hoc, quod ait, in salutem*. Non lavatur omnes in salutem; Qui accepimus gratiam baptismi in nomine Christi, loti sumus: sed nescio quis lotus sit in salutem. Simon lotus est, et baptisma consecutus perseverabat in Philippi societate: verum quia non erat lotus in salutem, condemnatus est ab eo, qui in Spiritu sancto dixit ad eum: *Pecunia tua tecum sit in perditionem (Act. viii)*. Ingentis est difficultatis eum qui lavatur, lavari in salutem. Attendite, catechumeni, audite, et ex his quæ dicuntur: preparate vosmetipsos, dum catechumeni estis, dum necdum estis baptizati, et venialis ad lavacrum, et lavemini in salutem, nec sic lavemini ut quidam qui loti sunt, sed non in salutem ut qui accipiunt aquam, non accipiunt Spiritum sanctum. Qui lavatur in salutem, et aquam accipit et Spiritum sanctum. Quia non fuit Simon lotus in salutem, accipit aquam, et non accipit Spiritum sanctum: putans, quia possit donum Spiritus pecunia comparari, in qua non est locus (F. lotus), in salutem. Ad omnem animam peccatricem, quæ videtur credere ista dicuntur quæ nunc dicta legitur ad Jerusalem, ut non **939** ad majora descendam, et ea queram, quæ ultra meas vires sunt et ingenium. *Neque sale salita*. Et hoc crimen est Jerusalem, quia non fuerat digna sale Dei. Ego si credidero Domino meo Jesu Christo, ipse me sal faciet, dicitque mihi: *Vos estis sal terræ (Math. v)*. Si credidero spiritui, qui in apostolo locutus est, sale condior, et possum præceptum custodire dicentis. *Sermo vester sit semper in gratia sale conditus (Col.*

(a) Muliebrem invenit circumcisionem, quæ in iis præcipue regionibus, in quibus ipse agebat Adamanus, sive in Aegypto obtinebat. Eam S. quoque Ambrosius memorat lib. ii de Abraham cap. 11: *Aegyptii quartodecimo anno circumcidunt mares, et feminas eodem anno circumcidi ferunt, quod ab eo videlicet anno incipit flagrare passio virilis, et feminarum*

menstruasunt exordia. Et Strabo, lib. xvii ab Aegyptiis tradit, et *Æthiopes feminas excidi*. Videndi, quos Huctius laudat, medici insignes, Paulus Aegineta lib. vi, c. 70, et Aetius, Tetrabibl. iv, serm. 4, c. 103, et qui eam consuetudinem hodieque retinere nedum Aegyptios ferunt, sed et Persas, Coptasque, Bellonius lib. ii Observat. cap. 28, et Leo Africanus lib. xxviii,

iv.) Grande opus est insalari. Qui sale conditur, gratia plenus est. Nam et in communi proverbio salus dicitur gratus, et e contrario insulsus, qui non habet gratiam. Si igitur gratia nobis a Deo venit, et complerur dono ejus, sale salimur. Rursum peccatrix Jerusalem non est involuta pannis. Observa quod dicimus: Anima renascens et primum in lavacro edita, involvitur pannis. Ipse Dominus mens Jesus pannis involutus est, et scriptum refertur in Evangelio secundum Lucam (Luc. 11). Oportet ergo eum qui renascitur utique in Christo renascentem rationabile et sincerum lac desiderare, et prius quam rationabile et sine dolo lac desideret, debet sale saliri et pannorum involucris colligari, ne dicatur ad eum, sale non es salitus, et pannis non es involutus. Quia autem ista Jerusalem sint crimina, non circumcidi eam umbilico, et sale non saliri, et pannis non involvi, et aqua non lavari in salutem, sermo indicat reliquos, qui ita contexitur. Neque pepercit in te oculus tuus, ut faceret tibi unum ex omnibus istis. Propterea nihil tibi horum feci, ut paterer aliquid super te, dicit Dominus. Exemplum ab hominibus accipiam: deinde si Spiritus sanctus dederit, ad Jesum Christum et ad Deum Patrem transmigrabo. Quando ad hominem loquor, et deprecor eum pro aliqua re, ut miseretur mei, si sine misericordia est, nihil patitur ex his, quae a me dicuntur: si vero molli est animo, **940** tunc nihil in eo rigidum obduravit, audit me, et miseretur mei, et molliunt viscera ejus ad meas preces. Tale mihi quiddam intellige super Salvatorem. Descendit in terras miserans humanum genus, passiones perpressus est. nostra sante quam crucem pateret, et carnem nostram dignaretur assumere. Si enim non fuisset passus, non venisset in conversationem humane vite. Primum passus est, deinde descendit, et visus est. Quamvis iste, quam pro nobis passus est, passio? Charitas est passio. Pater quoque ipse, et Deus universalis, longanimis et multum misericors et miserator, nonne quodammodo patitur? An ignoras quia quando humana dispensat passionem patitur humanam? Supportavit enim mores tuos Dominus Deus tuus, quomodo si quis supportat homo filium suum. Igitur mores nostros supportat Deus, sicut passiones nostras portat Filius Dei. Ipse Pater non est impassibilis. Si rogetur, miseretur, et condolet, patitur aliquid charitatis et fit in eis, in quibus juxta magnitudinem nature sue non potest esse, et propter non humanas sustinet passiones. Non percipit oculus tuus, inquit in

(a) Huc referenda sunt que lib. II de Principiis habet cap. 4: « Si vero patitur illa que dicuntur in veteri Testamento, quod irascitur Deus, vel poenitet, vel si qua alia humani affectus passio designatur, materiam sibi ad confutandos nos praeberi putant affirmantes poenitentiam esse iram, atque his omnibus carentem affectibus sentiendi, ostendendum est esse etiam in evangelicis parabolis haberi similia etc. » Sic et in Commentar. in Matthaeum cap. xxii: « Nobis maxima exemplorum copia ex Evangelicis suppetit, in quibus juxta parabolis quasdam homini assimilatus est. Ad earum ergo parabolaram

A te, ut faceret tibi unum ex omnibus istis, ut paterer aliquid super te. Et quia talis effecta est, projecta est in faciem campi. Deus, ne nos tales esse patiaris, ut projiciamur a te ab Ecclesia tua in faciem campi, sed magis ut ab angustiis sensuum egrediamur ad campum. Et projecta es in faciem campi. Quare? Pravitae animae tuae in qua die nata es. Potestne aliquis in eadem die qua natus est habere anime pravitatem? Describit passiones nostras, et vitia humana, et solitas pravitates. Pravitae enim nostrae, si non rectum fuerit cor, projicimur in campum in die qua nascimur. Si post regenerationem lavari, si post sermonem Dei rursum peccaverimus, in die qua nascimur, projicimur. Tales saepe missi reperuntur **941** lavati lavacro secunda regenerationis, et non facientes dignos fructus poenitentiae, neque exhilarantes mysterium baptismi timore majore ab eo quem dum catechumeni essent, habuerunt, et charitate ampliori ob ea, quam exerceverunt dum audientes sermonis essent, et sanctioribus gestis, quam ante gesserunt. Sequitur istius modi homines hoc, quod dicitur: Projecta es in faciem campi pravitae animae tuae in die, qua nata es. Sed vide misericordiam Dei, vide clementiam singularem. Licet projecta sit Jerusalem in faciem campi, non ita eam despiciat, ut projecta sit semper; non ita pravitatis suae relinquit, ut in totum ejus obliviscatur, ut non ultra elevet jacentem. Attende quid sequitur: Et transivi per te. Projecta es, ego tamen rursum veni ad te: visitatio mea non tibi desuit post ruinam. **C** Et vidi te conspersam in sanguine tuo. Quasi dicat: vidi te ream homicidiorum, ream sanguinis et mortalium peccatorum. Et dixi tibi: De sanguine tuo vita adimplere. Suge de sanguine tuo, et adimplere vita. Sicut hortus agri dedit. Misertus sum tui, postquam projecta es: vido te sanguine peccatisque conspersam: effeci te sicut hortus est agri, et multiplicata es. Quia ad te veni et visitavi te projectam, causa tibi factus sum, ut multiplicareris. Et multiplicata es, et magnificata. Dedi te in multitudine et magnitudinem, id est, crescere te feci, et multiplicari. Per id enim, quod crescimur, et multiplicamur. **E** Intrasti in civitates civitatum. Rursum errores exponit Jerusalem introeuntis in civitates civitatum. Quomodo autem ingressa sit criminose in civitates civitatum, consideremus. Si per singulas civitates, in quibus haereses sunt et doctrinae alienae a Deo, ingrediatur quispiam ecclesiasticus, et participes fiat

defensionem, quae verbo tenus Deum Christi Patrem humane conditionis affectibus obnoxium esse statuerit, his utemur, quae Deum hominem appellant, et haereticos, qui quod consimiles veteris Testamenti locos non animadvertent, in Dei legis ac prophetarum, et mundi conditoris offensionem incurunt, ita compellabimur: Si juxta Evangelicis parabolis homini comparatur Deus, quare consequenter his parabolis, parabolam quoque esse iram, et furorem, et poenitentiam, et aversionem vultus, et sessionem, et stationem, et ambulationem Dei non vultis?»

talium civitatum, audit: Intrasti in civitates civitatum. Mammae tuae erectae sunt. Post tanta crimina rursum floruiti, et venit tibi tempus, et tempus divertentium. Dicitur mihi: Noli allegorizare, noli per figuram exponere. Respondant quaso: Jerusalem mammae habet, et est quando non colligentur, est quando erigantur, et umbilicum habet, et quia non est praecisus, arguitur: quomodo possunt ista sine allegorica expositione intelligi? **Mammae tuae 942** erectae sunt, et capillus tuus exortus est. Cum omni honestate, ea quae solent virginum evenire corporibus, describit sermo divinus. Et capillus tuus exortus est, tu vero eras nuda et dehonesta. Qui non est Jesum Christum indutus, hic nudus est: qui non est indutus viscera miserationis, benignitatis humilitatis, mansuetudinis, longanimitatis, ut proximum sustineat, iste dehonestatus est. Tu vero eras nuda et dehonesta, et transivi per te. Secunda vice venit ad eam, vidi eam peccantem, iterum propter peccata discedit, et tamen rursum revertitur, iterum visitat clemens et benignus Deus. Et veni ad te, et vidi te, et ecce tempus tuum, et tempus divertentium. Quid est hoc, quod alii tempus tuum? Tempus significat adolescentium, in quo jam per etatem possunt fornicari. Et rursum: Et tempus, inquit, divertentium. Qui sunt isti divertentes? Dum sumus parvuli hi, qui divertere nolunt ad eos, qui nituntur evertere, ut sunt Christiani pessimi, demonia immunda, angeli diaboli, non habent locum, quomodo non possint divertere. Cum autem fuerimus etate majore, et jam peccare possumus, quaerunt aditum ad nos divertendi, et hoc tam Angeli Dei quam angeli Satanæ Impossibile autem est ut utrique ad nos divertant. Si peccamus, angeli diaboli divertunt ad nos: si stamus fixo gradu, divertunt ad nos Angeli Dei. Venit ergo tempus tuum, et tempus divertentium. Quia tempus venerat divertentium, et Dominus noster Jesus Christus Deus noster rursum visitat miseram Jerusalem, id est, peccatricem animam nostram. **Expandi alas meas super te, et operui [Al. operui] confusionem tuam.** Beatus cujus alis suis Deus protegit confusionem: si tamen perseveraverit in beatitudine, in qua Jerusalem noluit perseverare. **D** Juravi tibi in testamentum, et intravi in testamentum tecum. Post tanta, ob quae rursum revertitur, rursum recedit, post tam frequentem visitationem, nunc primum ingreditur eam ea in testamentum. Et facta es **943** mihi, et lavi te in aqua. Post haec omnia assumpsi te, et ipse lavi te in salutem, et ablui sanguinem tuum abs te. Haec intelligentes oremus, ut veniat misericordia Dei super nos, et ablui sanguinem ab animabus nostris. Si quid enim morte dignum fecimus, istud sanguis est noster. **Ablui sanguinem tuum a te, et unxi te oleo.** Et Christus nos

vult facere Deus. **E**l indui te versicoloria. Quanta est benignitas Dei in unquamque animarum Jerusalem! non unius coloris tunicam, sed multae varietatis lagitur eruditibus sibi. Hanc versicolorem tunicam jam tunc in signum fecit Jacob, induens filium suum Joseph, et vestivit eum versicoloria (Gen. xxxvii). Si consideres intellectus sectas, facta bona, vere videris variam tunicam, quam visitatio Dei largitur his qui vocati sunt in salutem. Legem intelligo, prophetas comprehendo, agnosco Evangelia, non melat Apostolus: et cautus sum, justus sum, misericors sum, et adhuc quaeris aliam tunicam versicolorem, quam induit Dominus Jerusalem dicens: **E**l vestiri te versicoloria, et calceni te hyacinthos? Vult calcementa nostra esse florentia et bene fincta. Quae sunt calcementa? Audi Paulum apertius praedicantem: **Calceni pedes in preparatione Evangelii pacis (Eph. v).** Et praecinxit te bysso. Manifestus est hoc cinctorio Apostolus loquitur. **Stantes praecinxit lumbos vestros in veritate (Ibid.).** Veritas enim pro bysso accipitur. **E** operui te trichopto. Non inveniens neque intelligens quid esset trichoptum, inventi in alia editione pro trichopto, florens, et in alia indumentum. Igitur induit nos Deus post variam vestem et florenti tunica. **E**l ornate ornamento, et imposui tibi armillas circa manus tuas. Cum mihi dederit occasiones bonorum actuum, armillas circumdat manibus meis. **E** catena circa collum tuum. Si me post gesta justitiae intellectu oraverit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circumdatur. **E**l dedi in aurem circa narem tuam. Quando vera possum suavitatis et boni odoris sacramenta suscipere, tunc mihi ornat Deus inauribus narum. **E**l rotulas in auriculas tuas. Ut non solum auricule, sed etiam grandis rota aurea sit circa auditum tuum, Aurea vero rota est, quae intellectibus volvitur sacris. **E** corona glorificationis super caput tuum. **944** Omnipotens Deus, et nobis tribue et digni efficiamur corona glorificationis super caput nostrum. **E**l ornata es auro: id est divinis sensibus; et argento, id est sermonibus sacris. **E**l oportoria tua byssina. Profunditas sensuum operatorum est byssinum. **E**l florentia, pro quo verbo Septuaginta $\epsilon\pi\lambda\upsilon\tau\epsilon\tau\alpha$ posuerunt, subtilem nimis amictum, et quasi ad capillorum similitudinem attentam vestem significantes. **E**l versicoloria. Ecce tota est Jerusalem protecta alis, vestita variis, ornata gemmis. Quid post haec facit magnus et hominum amator Deus? Alit eam delicatis cibis. **Similam, et mel, et oleum manducasti.** Non ait simpliciter fariam, neque hordaeum panem: hoc quod modo ad vos loquitur, similia est. Sed miserabilis Jerusalem post similam, post mella, post oleum, rursum quasi meretrix increpatur. Idcirco cavemus attentius ne forte nos post verba munda similia, post sermones dulcissimos prophetarum, post oleum, quod lenificat faciem, quod volumus perungere caput, ut jejuniis nostrum acceptabile fiat, iterum delinquamus. Non solum autem perungimur hoc oleo, sed et vescimur. **E**l facta es pulchra valde nimis. Laudat

pulchritudinem ejus, laudat speciem, prædicat formam. *Et directa es in regnum.* Quantus profectus, ut etiam ad regnum dirigatur! *Et exiit nomen tuum in gentibus.* Hæc apta sunt ei, qui postquam liber esse cepit a mundo, in conversatione proficiens ad beatam vitam, nomen quoque gloriosum in sæculo consecutus est. Sed procul absit id quod sequitur: ad hoc enim scriptum est, ut incedat audientibus metum. Post pulchritudinem, post nomen magnum Jerusalem misera fornicatur. Ideo *ne glorieris in crastinum; non enim scis, quid pariat adveniens dies.* Et alibi: *Frates, etiamsi præoccupatus fuerit homo in aliquo peccato, vos ut spiritalis sustinet istiusmodi in spiritu mansuetudinis (Galat. vi).* Et rursum: *Considerans te ipsum, ne et tu tenteris. Et exiit nomen tuum in gentibus in specie tua, quoniam consummatum erat in decore speciei, quam constitui in te, dicit Adonai Dominus. Et confisa es in decore tuo.* Magna sapuit, et conscientia pulchritudinis sue erecta est speciosa Jerusalem. Et quia alta sapuit, nec se humiliavit, nec glorificavit Deum, audi quid dicitur ad eam: **945** *Et fornicata es in nomine tuo, et effudisti fornicationem tuam in omni transitu.* Quid est hoc, quod ait, Effudisti fornicationem tuam in omni transitu? Curvum abimas nostras fortitudo contraria, et varie perulstrans, querit locum, per quem possit irrupere. Ira suo nomine vult fornicari mecum: juxta conjuncta moribus suis suo nomine trisistitia, et vult me facere merentem: sua parte avaritia infert desiderium auri et argenti, et quorumcumque similium: si me non custodiero, et clausero ostium meum, sed suscepero omnem orationem inimici, dicitur mihi: *Effudisti fornicationem tuam in omni transitu, et accepisti vestes tuas, et fecisti tibi idola sutilia.* De his quibus te ornavi, quibus **946** pulchra facta es, fecisti tibi idola sutilia. Volo adhuc exponere, quæ sunt idola sutilia, quæ quidem de vestibus consuerunt. Vestes divina Scripturæ sunt, et sensus, qui est in eis. Conseciderunt hæc vestes hæretici, et consueverunt, dictum dicto, verba verbis jungentes, sed non cum opportuna junctura aptaque, et consuente, impia sibi simulacra fecerunt, quibus illexerunt quosdam credere, et consentire ad cultum eorum, et fictam suscipere disciplinam. Deus vero omnes nos ab his et aliis simulacris liberet, ut magnificemur in Christo Jesu, cui est gloria et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA SEPTIMA

De eo quod dicitur: *Sumens de vestimentis meis fecisti tibi excelsa hinc inde consuuta usque: Et ne sic satiatu es (Gap. xvi).*

945 Catalogus peccatorum Jerusalem, utcumque fuerit intellectus, ædificat audientem. Quomodo enim si in domo sua quempiam de familia Dominus corripit, et peccata ejus exponat, alius qui nuper emptus est servus, videns patris familiæ disciplinam, quæ culpæ, quæve collaudet, instruitur ad non faciendam ea quæ priores fecere conservi, et ad hoc omni labore festinat, ut ea faciat, per quæ alii hono-

rem, et libertatem a Domino promeruerunt: ita et nos audientes, in quibus culpet Deussive Jerusalem, sive universam Judæam, sive unam quamlibet ex tribus specialiter delinquentem, non parum utilitatis accipimus, ne et in hæc corruamus, in quæ ceteri corruerunt. Est autem principium hodiernæ lectionis, quia vestes a Deo accepit Jerusalem, et fecerit ex his sibi sutilia quædam simulacra, et fornicata sit super eis. De quibus juxta possibilitatem meam in priori sermone disserui, docens istos, qui Scripturas lacerant, et a verbis verba disrumpunt consentes ea et commentitia dogmata componentes, servire idolis, quæ earum vestibus induerunt. *Non in tabernaculum meum intrabis, foris es, et foris manebis.* Scit Scriptura, sanctos intus, peccatores foris esse. Igitur Jerusalem, quia talis **946** peccata commisit, ut non mereatur intrare reprobationis Dei, et dicatur ad eam: *Et non intrabis:* caveamus non forte et nobis dicatur, *et non intrabis, Neque fiet.*

Non est completum hoc, quod dicitur: *neque fiet,* et ideo subaudiendum *extrinsecus,* ut sensus possit expleri. Ea quæ tibi reprobata sunt bona, et acceptura eras, non fient. Sequitur aliud delictum: *Et accepisti vasa glorificationis tuæ de argento tuo, et de auro tuo, ex quibus dedi tibi, et fecisti tibi imagines masculinas.* Secundum commune sensum sic intelligi potest: Vasa glorificationis, de quibus Moyses scripsit in Numeris, thuribula, phialas, candelabrum aureum, arcam ab intus et a pharis deauratam (Num viii), et cætera cepisti, et conflasti ea, et fecisti effigies masculinas, et fornicata es in eis. Secundum allegoriam vero ita explanabitur: Vasa aurea et argentea, id est, thuribula, phialas et cætera istiusmodi habemus in sacris litteris; quando ergo torqueamus sensus Scripturæ in alterum sensum, qui est contrarius veritati, verba divina conflamus, et res Dei in alias mutamus effigies. Quæ facientes incidimus in peccatum, quod nunc commiserat Jerusalem. Vasa glorificationis nostræ sunt lex et propheta; super his exultamus, in his efferimur. Quos cum alter exponimus **947**, quam se veritas habet, convertimus vasa glorificationis nostræ de argento rationabili, et de auro sensibili, quod nobis dedit Deus; et facimus nobis imagines masculinas, et fornicamur in eis. Sequitur: *Accepisti vestimenta varia et operasti illa.* Varia vestis est: et hinc unus de Scripturis locus, quo indomum, assumentes viscera misericordie, benignitatis, humilitatis, mansuetudinis, longanimitatis, ad sufferendum invicem. Hæc varias vestes, et pulchros amictus, quos nobis largitus est Deus, si laceramus, atque conscindimus, et circumdamus falsæ doctrinæ ad deceptionem hominum, non dubium est, quin variis vestibus operiamus idola.

Intelliges autem hoc quod dicitur, si ipsam rem manifestes describamus. Vide mihi æquum Marcionistam, sive discipulum Valentini, aut certe quajuslibet hæresis defensorem, et considera, quomodo idola sua, id est, figmenta quæ ipse composuit, mansuetudine et castitate, vestiat, ut in aures audientium

facilius ex vitæ bonitate ornatus sermo subrepat. Et cum hoc fecerit, intellige eum assumpsisse vestem variam morum, et conversationis optimæ, et idolis subjecisse, quæ ipse construxit. Ac juxta meo quidem animi sensum multo nocentior est hæreticus bonæ vitæ, et plus in doctrina sua habet auctoritatis eo, qui doctrinam conversatione maculat. Qui enim vitæ pessimæ est, non facile homines ad falsum dogma sollicitat, nec potest per umbram sanctitatis audientium decipere simplicitatem. Qui vero sermone perversus est, et disciplinis salutis contrarius, mores autem compositos et ornatos habet, nihil facit aliud, nisi accipit indumenta varia instituti boni et conversationis quæta, et circumdat ea idolis suis, ut magis decipiat audientes. Idcirco sollicitè caveamus hæreticos, qui conversationis optimæ sunt, quorum forte vitam non tam Deus quam diabolus instruit. Nam quomodo quasdam illecebras escarum aucupes proponunt, ut facilius aves capiant per oblectamentum gula, sic (ut audacius dicam) est quædam castitas diaboli, id est, decipula humana anime, ut per istius modum castitatem, et mansuetudinem, et justitiam, possit facilius capere, et falsis sermonibus irretire. Diversis diabolus pugnat **948** insidiis, ut miserum perdat hominem, et bonam malis tribuit vitam ad decipiendos videntes, et malam bonis inurit conscientiam. Mihi ipsi, qui in Ecclesia prædico, laqueos sæpe tendit, ut totam Ecclesiam ex mea conversatione confundat. Et ideo plus hi, qui sunt in medio, oppugnantur ab inimico, ut per ruinam unius hominis, quæ clari non potest, omnibus scandalum fiat, et impediatur fides per conversationem pessimam clericorum omnia, ut diximus, diabolus operatur, et ea quæ videntur esse bona, nec sunt et ea quæ per naturam suam mala sunt, omnia adversum humanam commentatur animam. Unde qui curam habet vitæ suæ, neque mansuetudine hæreticorum capit, ad consentiendum doctrinæ eorum, neque meis delictis, qui videri in Ecclesia prædicare, scandalizabit; sed ipsum dogma considerans, pertractans Ecclesiam fidem, a me quidem aversabitur, doctrinam vero suspiciet, secundum præceptum Domini qui ait: *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisei. Omnia quæcumque vobis dicunt, audite et facite: juxta opera autem illorum nolite facere: dicunt quippe, et non faciunt (Math. xxiii).* Iste sermo de me est, qui bona doceo, et contraria gero, et sum sedens super cathedram Moysi quasi Scriba et Phariseus. Præceptum, tibi est, o popule, si non habueris accusationem doctrinæ pessimæ et alienorum ab Ecclesia dogmatum, conspexeris vero meam culpabilem vitam, atque peccata, ut non habeas juxta dicentis vitam tuam instituere, sed ea facere quæ loquor. Nullum imitemur, et si volumus imitari quempiam, propositus est nobis ad imitandum Christus Jesus. Descripti sunt actus apostolorum, et prophetarum gesta de sacris voluminibus agnoscimus: illud exemplar firmum est, illud propositum solidum, quod qui sequi cupit, securus ingreditur: si vero

A querimus nobis culpabiles, ad emulandum, ut cum dicamus: Illo docet, et his quæ docet, facit ipse contraria, adversum præceptum Domini facimus, qui mandavit doctrinas magistrorum magis considerari debere, quam vitas. Hæc dicimus de eo, quod scriptum est: *Accipisti vestem tuam versicolorem, et operasti illa, id est, vitas glorificationis, quæ in idola commutasti.* Sequitur: **949** *Et oleum meum, et incensum meum possidisti ante faciem eorum (Apoc. viii).* Scriptura docente, didicimus, quia sanctorum oratio sit incensum. Ait enim: *Incensum autem orationes sanctorum sunt.* Si ergo instituti ad orationem cum illam Deo debeamus offerre, id est, Deo legis et Prophetarum Deo Abraham, Deo Isaac, Deo Jacob, et Patri Jesu Christi offerimus, quæ ipsi confinximus, intantum ut incensum Dei proponamus idolis, facimus id quod dicitur in præsentī: *Oleum meum, et incensum meum possidisti ante faciem eorum.* Verum iste de incenso sit intellectus. Quid respondebimus de oleo? Oleum est, quo vir sanctus ungitur, oleum Christi, oleum sanctæ doctrinæ. Cum ergo accipit aliquis hoc oleum, quo ungitur sanctus, id est, Scripturam sanctam instituentem quomodo oportet baptizari: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*: et pauca commutans unxit quempiam, et quodammodo dixerit: Jam non es catechumenus, consecutus es lavacrum secundæ generationis: talis homo accipit oleum Dei, et incensum, et ponit illud ante faciem idolorum. *Et panes meos, quos dedi tibi, similia, et melle, et oleo cibavi te.* Ecce panes nostri similia mundissima in Scripturis, et mella apum Prophetarum. Ista omnia dedit nobis Deus, et cibavit nos de panibus Prophetarum, et de similia Legis, melle Evangelii, e quibus cibati ponimus eadem ipsa idolis. Cum enim ex dogmatis falsis volentes assumere defensionem, dixerimus, scriptum est in propheta, testatur Moyses, loquitur Apostolus, quid aliud facimus, quam accipientes panes veritatis, proponimus eos simulacris, quæ ipsi finximus? Marcion fecit idolum, et proposuit ei panes Scripturarum. Valentinus, Basilides cæterique hæretici fecerunt similiter. *Et possidisti illa ante faciem eorum in odorem suavitatis.* Naturaliter suavissimi odoris sunt hæc, quæ nobis largitus est Deus. Quem odorem suavisimum ante idola ponit, qui adversum potestatem Scripturarum aut gerit, aut intelligit. *Et factum est, dicit Adonai Dominus, et accepisti filios tuos, et filias tuas, quos genuisti, et immolasti illos in consumptionem.* Cum generis peccatrix Jerusalem filios et filias, finis eorum, qui nascuntur, occisio est. Neque enim salus **950** finis est pessimorum. Idcirco scriptum est: *Immolasti eos in consumptionem. Quam modica fornicata est: interfecisti natos meos, et dedisti eos. Proprie ait: Accipisti filios tuos: significanterque addidit: Occidisti natos meos.* Quicumque enim nascuntur in hæreticorum doctrinis, et ibi fidei suæ principia sumpserunt, hi filii sunt fornicariæ et peccatrici Jerusalem. Qui autem natus est in

Ecclesia, et deceptus postea fuerit haeretica falsitate, iste cum Filio Dei sit, apprehensus est a peccatrice Jerusalem, et positus victima idolis ejus. Hoc supra omnem fornicationem tuam, et abominatones tuas. Filios Ecclesiae accipere, immolare idolis, hoc supra omne peccatum tuum est. Et non fuisti memor diei infantiae tuae cum eras nuda, et turpiter agens. Praefatus est de nuditate et turpitudine Jerusalem. Oportuit ergo in iniquitate meminisse quomodo pennis meas expandirum super te, et assumpserim te de sanguine tuo, et laverim te. Tu vero horum omnium oblita fuisti. Haec, quae concedent nudam, et turpiter agentem, et commixtam in sanguine suo. Et factum est post omnes malitias tuas: Vae, vae tibi, dicit Adonai Dominus. Et edificasti tibi domum meretriciam, et fecisti expositionem in omni platea. Si consideres animam expositam amatoribus suis, videbis quomodo faciat domum meretriciam, et suscipiat omnes, quos praediximus amatores. Intellego vero quod dicimus, ex sequentibus, id est, qui sunt amatores Jerusalem. Anima humana multum speciosa est, et mirabilem habet pulchritudinem. Artifice quippe ejus cum eam primum conderet, ait: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram (Gen. 1). Quid haec pulchritudine et similitudine pulchritus? Quidam ergo adulteri, et sordidi amatores, decore ejus illececi, desiderant eam corrumpere et fornicari super eam. Quomobrem sapiens vir Paulus dicit: Timeo autem, ne forte ut serpens decepit Eam in nequitia sua, sic corrumpantur sensus vestri (II Cor. xi). Sensus nostri in fornicatione carnali corrumpuntur, et in spiritalibus vero stupris sensus corrumpitur, et ipsa anima vulneratur. Et contaminasti speciem tuam. Etiamsi non homo in peccatis maximis constitutus, tamen quia ingens est anima pulchritudo, minorem quoque societate turpatur. Respice virtutes animae, 951 quae ei insite sint a Deo, vide pulchritudinem ejus, inventionem, dispositionem, elocutionem, memoriam, pronuntiationem, cuius sit ingenium, quomodo primum intelligat, inde intellecta didicet, ut incitetur ad sensus, ut menti sensa commodet, quos habet impetus, quos cogitatus de Deo. Haec possidet magnae pulchritudinis est, sed haereticorum sectis, et extraneae religionis institutione corrumpitur. Et transierunt crura tua per omnem transitum, et multiplicasti fornicationem tuam. Est (Al. et) fornicatio a fornicatione differens: et quomodo in fornicatione carnis est aliquis non nimis fornicationis, et tamen fornicatione pollutus, alius vero multiplicans fornicationem suam: sic et in ea fornicatione, quae animam suam sensumque commaculat, alius multitudinem fornicationis obruit, alius vero non tam a fornicatione est seductus. Ideo circa qua mensura mensi fuerimus remetietur nobis. Et fornicata es in filiis Aegypti confines tuos. Filii Aegypti contrariae fortitudines sunt. Nec mirum est si confines nostri Aegyptii dicantur: confines Aegypti et Jerusalem in sua civitate sunt positi, qui sunt magnis carnibus. Non quia isti Aegyptii in-

gentes carnes habeant (et quidem honeste videtur pudenda eorum, immutato vocabulo, significasse, id est magnis carnibus), sed quia carni intellectus magnarum nos carnum faciant: ut e contrario est quaedam caro deficiens, de qua dicitur: Quomodo carum in terra deserat, et invia, et iniquos, sic in sancto apparuit tibi. Fornicatur igitur Jerusalem super filios Aegypti, confines suos, et magnarum carnum. Et multipliciter, inquit, fornicata es ad me exasperandum. Multas species fornicationis commisisti ad me concitandum. Quod si extendero manum meam in te, auferam legitima tua, et tradam te in manus eorum qui te oderunt filios alienigenarum. Vides quia in animas alienigenarum traditur, quae indigna sit usu Legis et sermonum Dei. Qui te divertentur de via tua, impie egisti, et fornicata super filios Assur. Primum super filios Aegypti, deinde super filios Assur. Haec species peccatorum sunt. Nam et cum captivos acciperent Assyrii filios Israel, sanctum est quidem id quod Scriptura refert, scriptum est autem propter frequentem nostram captivitatem quae a spiritalibus 952 Assyriis perpetratur: de quibus Apostolus dicit: Non est nobis certamen adversus carnem et sanguinem, sed adversum spiritualia nequitiae. Et nec sic satiat es et fornicata es, et non satiaberis. Quando quis non impletur delinquens: sed semper prioribus peccatis nova peccata conjungit, colligans ut fune longo, et sicut loco jugi vitulae iniquitates, numquam se ad meliora convertens, neque penitentiam agens super malis suis, dicitur ad eum: Et non satiaberis. Et multiplicasti testamenta tua ad terram Chanaan. Quando Deus ad nos facit testamenta, et nos consentimus ei, beati sumus: quando vero fornicamur ad spiritalia nequitiae (Eph. vi), tunc convertimus Dei testamenta ad terram Chanaan, pactum (Al. factum) statuimus cum ea. Hoc autem mihi intellige et in Chaldaeis, et in ceteris gentibus, quando in quolibet aliquo peccato reprehendimur. Et testamenta ad Chaldaeos, et nec sic satiat es. Post catalogum peccatorum, ad peccatricem loquitur Jerusalem. Quid constituam in te, dicit Adonai Dominus, cum facias tu haec omnia opera mulieris fornicariae procaeci? Ascendamus pauperis eloquio, quia non semper utile est de fornicationibus loqui, et procul absit, ut aliquis in Ecclesia sit, qui dehortatoris a fornicatione indigeat sermonibus. Nam si quis necesse habeat audire: Non fornicaberis (Eccl. xx), sed illud: Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus (I Cor. iii): iste similis est his, quos Apostolus dicit: Justo Lex non est posita, sed iniquis, et non subditis, impiis, et peccatoribus. Quomodo ergo justo Lex non est posita, verum iniquis et non subditis: sic doctrina ea quae a fornicatione monet recedendum, casto non est posita, sed iniquis, et fornicatoribus, et inobedientibus. Non habemus itaque necessarium, ut discamus a fornicatione discedere, verum ad perfectiora tendamus a principis elementorum Christi (Rom. xii). Etenim cum deberetis, ait, magistri esse propter tempus, rursum indi-

getis, ut vos doceamus quae sint elementa exordii sermonum Dei, et facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo (Heb. v). Omnis sermo, qui praecipit, non fornicaberis, non adulterabis, non furaberis, non solida esca est, sed quasi lac praebet infantibus. Athletarum cibum est de omnipotenti Deo, de mysteriis ejus, quae facta sunt, et latenter 953 in Scripturis significata sentire. Vide quomodo ad Corinthios Paulus loquitur: Lacte vos potavi, non cibo, necdum enim poteratis, sed neque nunc potestis (I Cor. iii). Et quia lacte adhuc indigebant, et discunt quae discere parvuli solent: Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem (I Cor. vi), et cetera. Rursumque instituuntur, ne immolantia comedant. Ista omnis doctrina lac parvulorum est, et adhuc infantium in Christo. Quomodo vero Ephesius scribitur, solidum illis praebet cibum. Non auditur quippe in Epheso fornicatio, non auditur in Epheso idololatria, et esus immolationum. Ex quibus docemur quid sit solidus cibus, et quod rationale et sine dolo lac: moralis locus, quod sit solidus cibus mysticus intellectus. Beatum est igitur, ut festinamus ad ea, quae imperfectiora sunt principia transeuntes. Et quod moralis locus lac sit, Apostolus docet, cum jam aliqua de lacte dixisset addens: Non rursum facientes fundamentum penitentiae ab operibus mortuis (Heb. vi). Tales omnes sunt qui adhuc lacte potantur: perfectus autem aliis indiget disciplinis. Haec in medio dicta sint, quia sermone concenteram, 954 ne ab alterius expositione fornicationis statim aliam fornicationem incurrerem, quam nunc explanabo. Dicitur quippe ad Jerusalem: Et fornicata es tripliciter in filiabus tuis. Quid est quod ait, quod tripliciter fornicata es in filiabus suis Jerusalem? Dei indigemus auxilio, ut ipse nobis obscuritatem istius loci edisserat. Et quomodo Moses audiebat Deum, et deinde ea quae a Deo audierat, proferebat ad populum: sic nos indigemus Spiritu sancto loquente in nobis mysteria, et orationibus nostris Scripturam possimus audire, et rursum quod audivimus, populus intimare. Quid est ergo: Tripliciter fornicata es in filiabus tuis? Si intelligas fornicationem carnis, et animae, et spiritus, et videas aliquem fornicari in his omnibus, videbis tripliciter fornicantem Jerusalem. Qui vero tripliciter castus est, iste ab Apostolo meretur audire: Deus autem pactis sanctificet nos per omnia, ut integer spiritus noster, et anima, et corpus sine macula in adventu Domini nostri Jesu Christi servetur (II Tim. ult.), cui est gloria et imperium in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA OCTAVA.

De eo quod scriptum est: In quo constituam cor tuum, ait Dominus Deus, cum facias tu haec omnia opera meretricis procaeci? usque ad illud: Dedisti merces omnibus amatoribus tuis.

953 Quae primum lecta sunt, exposuimus hodie, summam exordium ab eo, quod scriptum est: In quo constituam cor tuum, dicit Adonai Dominus, cum facias tu haec omnia opera meretricis procaeci? Et fornicata es tripliciter in filiabus tuis: Hucusque jam

A diximus. Sequitur: Quando lupanar tuum edificasti in capite omnis viae, et basem tuam fecisti in omni platea, et non es facta ut meretrix congregans mercedes. Mulier, quae machatur similitis tibi, a viro suo accepit mercedem, et tu dedisti mercedem: omnibus amatoribus suis dedisti mercedem, et tu dedisti mercedem omnibus amatoribus tuis, et honorabas eos, ut venirent ad te in circuitu a fornicatione tua. Et homo hominem constituitur potest, malus in malo, bonus in bono. Corruptum enim mores bonos confabulationes pessimas. Nec dubium quin loquentis 954 sermo auditorem ad peiora sollicitet, cum haereticus loquens constituat auditorem suum in haeretica pravitate. Et ut ad meliora veniamus, si potest prodesse, qui loquitur, et vita ejus cum sermone consentit, in bonis constituit auditorem suum. Nos qui minimi sumus loci, si audierimus verbum de castitate praecipiens, constituit super eos conamur. Si ipsi loquimur de pudicitia, et nosmetipsi auditores statim sumus in pudicitia. Si de justitia praedicamus, ad justitiam impellimus. Si de fide, fidem insinamur, ad dignae majestati divinae obediendum in Domino. Si ergo nos homines cum simus mali, solemus constituitur eorum audientes, sive in bonis, si boni sumus, sive in malis, si male agimus: putasne quod Deus non habeat potestatem quempiam in melioribus constituitur? aut certe delinquentes 955 eum, fieri ei occasio, ut in pessimis constituitur? Multum utique iuxta praesens eloquium peccavit misera Jerusalem, quam se pessimis voluit Deus per prophetas suos in melioribus constituitur: sed quia noluit consilia audire, noluit Dei recipere precepta, conturbat Deus, et se dicit necesse quod faciat. In quo constituam cor tuum, dicit Adonai Dominus? Quid faciam? in quo constituam? Multis peccatorum vinculis stringeris, delicta tua prohibent vitam tuam, ut a meis sermonibus constituaris. Ego ipse frequenter constituitur volui, loquens tibi per sanctos meos, et non audisti. Nunc ignoro quid faciam, et dico tibi: In quo constituam cor tuum, dicit Adonai Dominus, cum tu facias haec omnia opera mulieris meretricis et procaeci? Saepe diximus, quia fortitudines contrariae amant pulchritudines animae humanae, et quomodo suscipit anima humana semina amatorum suorum, quodammodo fornicatur cum eis: sed quia et in communi vita sunt alicuae meretrices, quae fornicantur cum verecundia latere cupientes: aliae vero, quae non solum pudore delicta non velant, sed cum omni se proccacitate prostituant: ideo assumpsit exemplum animae meretricis in peccatrice ista Jerusalem, et ait eam similem factam mulieris fornicariae procaeci in fornicatione sua. Saepe a nobis talia committuntur. Qui enim a religione non penitus recesserunt, vincuntur vero a peccato, et peccantes latere desiderant, similia faciunt meretrici erubescenti. Qui vero religionem penitus aversantur intantum, ut non curent de episcopo, de presbyteris, de diaconis, de fratribus, sed cum omni proccacitate delinquant, similes sunt meretrici cum fiducia prostituta. Queritur ergo

in presenti loco de peccatrice Jerusalem Deus, qui a facit opera mulieris meretricis inverecunda, et dicit ad eam: *Et fornicata es tripliciter in filiabus tuis.* Expositum hoc, quando nobis dictum est: *Edificasti lupanar tuum in capite omnis viae, et basem tuam fecisti in omni platea.* Voluimus autem et nunc interpretari quid sit edificare lupanar, non similiter in omni via, sed in capite omnis viae, ne sufficisse videatur edificasse lupanar in capite omnis viae, sed insuper et basem suam posuisse in omni platea. Duo ergo generalia peccata peccavit, cum edificavit lupanar suum in capite omnis **956** viae, et cum fecit basem, et constituit eam in omni platea meretrix Jerusalem. Quae sunt ergo istae viae? *State in viis, et interrogate semitas Domini aeternas, et videte quae sit via bona, et ambulabunt in ea.* Nullae sunt viae simpliciter, nisi retinetis eam expositionem, quam frequenter exhibui. Scitis et Moysen viam esse, et singulos prophetarum. Et quomodo multae sunt margaritae, quas necesse est possidere eum qui venturus est ad unam pretiosissimam margaritam: sic oportet ingredi multas vias Mosi, et prophetarum omnium eum, qui venturus est ad dicentem: *Ego sum via.* Sed dicit mihi aliquis: Quid ad propositum pertinet, quod locutus es? Cui sic respondeo: *Edificavit in omni via Jerusalem lupanar suum.* Si consideraveris haereticos omnes alienos a veritate, edificantes domum ex his sermonibus, qui in Mose leguntur, ex his quos in Isaia, et Jeremia, et prophetis reliquis invenerunt, intelligis novas doctrinas fornicationem esse Jerusalem, quae edificasti lupanar suum in omni via, sed in capite omnis viae. Si enim praeventus quis fuerit post principium Mosi, exordium prophetarum, ad profundum ejus; et scientiam omnium pervenire, nihil potest facere ista meretrix edificans lupanar in capite omnis viae: eum quaerit, qui primum Ecclesiam ingreditur, qui fidei clementia suscipit, qui rudis est in sacramentis, eum, qui in exordio fidei constitutus est, vult introducere in lupanar suum, edificans meretricem domum. Et quia frequenter fornicatio in Scripturis nominatur, exponere volo sermonis istius causas. Ecclesiastici, qui in Ecclesia sunt magistri, mores purgant tam suos quam suorum, et ex hac diligentia edificavit domum Dei Ecclesiam, et opus eorum edificatio Dei est. Haereticus edificat lupanar in omni via: ut puta magister de officina Valentini, magister de coetu Basilidis, magister de tabernaculo Marcionis et ceterorum haereticorum, edificant meretrici domum. Congregatio enim omnium malignorum lupanar est. Sed quid dicit Scriptura? *Fili, ne intendas in malum mulierem; mel enim distillat de labiis mulieris meretricis* (Prov. v). Unde ei mel distillat? Distillat enim mel de labiis mulieris meretricis. Ingressa est ad Moysen, ad Isaiam, ad Jeremiam, et de Scripturis eorum sibi mella collegit. **957** Vade ad haereticos loquentes: Haec dicit Moyses, haec Isaias, haec Jeremias, et videbis quomodo de labiis eorum non fluant mella, sed dis

deceptum de Scripturis verba paucissima. Etideo, mel distillat de labiis mulieris meretricis (Prov. v). In capite ergo omnis viae edificat lupanar. Esto, intellectus sit lupanar, interpretetur et basem, quam in omnibus plateis posuit meretrix Jerusalem. Scriptum est in alio loco, quomodo in plateis manifeste advocat praetereuntes meretrix: varie quippe peccatum nos ad se trahere festinat, sive per haeresim, sive per gentilem conversationem. Et per haeresim, quidem, quando edificat lupanar in capite omnis viae; per gentilem autem conversationem, quando basem ponit omnibus plateis. *Lata est enim, et patens via quae ducit ad perditionem* (Math. vii). Cum ergo quae dicit, et in quibus audientes instruere conatur, de Scripturis assertit, edificat lupanar in capite omnis viae. Cum vero moralis locus fuerit dissolutus, et luxuriosa praecipiens, lascivum fecerit auditorem, quid aliud fecit, quam basem posuit in omni via? *Non est facta ut meretrix, congregans mercedes.* Videamus meretricem mercedes congregantem, et aliam rursus non congregantem. De hac enim quaeritur quasi de meretrice non congregante mercedes. Cum videro esse meretricem, quam non congregat mercedes, et legero ad istam dictum, quia facta sit ut meretrix non congregans mercedes, dicam congregari mercedes, esse peccando divitem fieri, peccando gloriam in saecularibus comparare, peccando felicitatem in mundo agere. Quando per peccatum, ut dixi, ista nascuntur, fornicatur anima, et congregat mercedes fornicationis suae, gloriam, divitias et reliqua quae in perditionem animae suae acquisivit: quando vero fornicatur, et non agit prospero in saecularibus rebus, sed per hoc, quod peccavit, etiam infelicitatem vivit in saeculo. **958** meretrix est non congregans mercedes, et contraria faciens, id est, fornicariis mercedes nullo tribuens. *Et tu dedisti mercedes omnibus amatoribus tuis.* Nonnumquam anima divites facit amatores suos, letantes in eo, quod accepterint mercedes ab ea. Sed dicit mihi auditor: Manifestius expone quomodo fornicetur anima, mercedes tribuens de rebus viri sui. Sic enim ait et in praesenti, et in aliis frequenter locis sermo divinus, quia sustulerit ea, quae sunt viri, et dederit meretrix Jerusalem amatoribus suis. Quid est hoc, quod largitus est ei vir suus, quae postea facta adultera, omne quod accepit, donat amatoribus suis? Vir animae sermo Dei est, sponsus amator verus, qui dedit ei castitatem, dedit iustitiam, dedit cetera bona. Quando ergo voluerit anima sequi fortitudines contrarias, id est (ut planius dicam) decem annis pudico vivens ad extremum fuerit fornicata, accipit bona viri sui, quae nullo tempore cum labore quaesierat, et dat ea amatoribus suis. Qui sanguinari amatores rapiunt ad se virtutes misere animae, et incedunt iacobubundi super divitiis ejus, et dicunt: Abstulit ei decem annes castitatem, eripuit ab ea quinque iudicialitiam, vindicavi mihi fortitudines ejus: oblitus est omnium bonorum ejus Deus, quae aliquando fecit, quoniam comprehensa est in peccato, et oblitus es

ejus, quia confessa est nobis amica nostra secreta, quae audierat, et tradidit omnia bona nostra amatoribus suis. Quae dicentes omni custodia servemus cor nostrum, et attendamus, ne quando ea quae viri sunt tradantur amatoribus suis: quin potius invite sponsum sermonem et veritatem, ut nobis faciat ornamenta aurea variis expressa signis, per varia precepta, et ornati effecti prepararem viro nostro Jesu Christo: cui est gloria et imperium in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA NONA.

Super Ezechielem de eo quod dicitur: *Mater vestra Cethæa et pater Amorrhæus*, usque: *Et manum egeno et pauperi non porrigetis* (Gap. xvi).

959 Qui legit in principio prophetiae Jerusalem, quomodo increpata sit, quasi habens radicem, et generationem: de terra Chanaan, patrem Amorrhæum, matremque Cethæam: is si legerit etiam hæc, quae nunc interpretari nitimur, putabit eadem repeti, et unum sermonem dupliciter predicari. Sed qui diligens lector est, et ad curam ejus divinae Scripturae significantia pertinet, et confert praeterita praesentibus, et verbum verbo componit, videbit differentiam non fortuitam. Ibi quippe, *radix inquit, tua et generatio tua de terra Chanaan*: quod in praesenti non dicitur: *Pater tuus Amorrhæus, et mater tua Cethæa*, quod nunc non significatur. Et iterum ibi primum ponitur, pater tuus Amorrhæus: secundum, mater tua Cethæa; hic vero: mater vestra Cethæa et pater vester Amorrhæus. Ibi quasi ad unam sermo fit: hic quasi ad plurimas. Nec enim (ut superius dixerat) ait, mater tua, sed mater vestra. Quando ergo diffunditur peccatum et longius malitia procedit, et peccatores sua inter se peccata dissepunt, tunc non peccator unus, verum in uno sunt plurimi; in exordio, quando erat principium delinquendi, necdum erant tante, quantae nunc sunt multitudines. Unde utile mihi videtur, a praesenti sermone paululum recedentem, naturam considerare peccati atque virtutum. Ubi peccata sunt, ibi est multitudo, ibi schismata, ibi haereses, ibi dissensiones; ubi autem virtus ibi singularitas ibi unio, ex quo omnium credentium erat cor unum et anima una. Et, ut manifestius dicam, principium malorum omnium est multitudo: principium autem honorum coangustatio, et a turbis in singularitatem redactio; ut puta nos omnes, si salvandi sumus, ad unionem, ut perfecti efficamur in eodem sensu, et id eadem sententia, et simus unum corpus et unus spiritus. Si vero tales simus, ut non nos unitas **960**

(a) Paria habet Tom. XXVI in Joannem, quae sic Latine sonant: *Hebraei Samaritanos dicunt custodem, sicut tradunt Samaritanos primum appellatos fuisse, quod missi fuerunt ad Assyriorum regem ad custodiam terrae Israel, post captivitatem Israelis, qui diversimodum erat a Juda, etc.* Ipse etiam Hieronymus cum alibi, tum praecipue ex Eusebio in Chronico: *Senachchib, rex Chaldaeorum, ad custodiendam regionem Iudaeam accolis missi Assyrios qui, zelatores Judaeae*

circumscribat; sed et de nobis dici possit: *Ego quidem sum Pauli, ego vero Apollo, ego vero Cephae* (I Cor. i); et adhuc a malitia scindimur, atque dividimur, non sumus futuri ubi sunt illi qui rediguntur in unionem. Nam ut pater et filius unum sunt sic qui unum spiritum habent in unionem coarctantur. Ait quippe Salvalor: *Ego et Pater unum sumus*, Et: *Pater sancte, rogo ut sicut ego et tu unum sumus, ita et isti in vobis* (Al. nobis unum sint) (Joan. xvii). Et in Apostolo legitur: *Donec occurramus omnes in virum perfectum, et in mensuram aetatis plenitudinis in unitatem Christi* (Eph. iv). Et rursus; *Donec perveniamus omnes in unitatem corporis et spiritus Christi*. Ex quo significatur, quia virtus ex plurimis unum faciat, et necesse nobis sit unum per eam fieri, et fugere multitudinem. Et haec quidem dicta sunt, quia in praeterita lectione conscriptum est: *Pater tuus, et mater tua, et radix generationis tuae*; in praesenti vero: *Mater vestra, et pater vester*. Ibi non didicimus, licet fuerit sermo de patre Amorrhæo et de matre Cethæa, sorores habere Jerusalem: hic vero addit: *Mater, inquit, vestra Cethæa, et pater vester Amorrhæus, et soror vestra senior Samaria hæc et filia ejus, quae habitat a sinistris tuis et soror tua junior, quae habitat a dextris, Sodoma*. Quomodo virtus me facit filium Abraham, si secundum eam vixero: opera quippe Abraham faciens, filius est Abraham; sic vita faciunt me filium diaboli. *Omnis enim qui facit peccatum, ex diabolo natus est* (Joan. iii). Virtus me facit etiam fratrem habere Christum, ut cum bonus ac bene moratus fuero, dicat Patri suus: *Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesiae cantabo te* (Psalm. xxii). Et loquitur ad eam, quae nuntiari poterat verba ejus: *Vade, et dic fratribus meis*. Quomodo autem virtus fratrem mihi facit Dominum Jesum, ita malitia plurimos fratres acquirit, et hos peccatores: et haec ipsa tunc mihi fratres generat, cum **961** creverit. Si quidem quando exordium erat peccatricis Jerusalem, necdum habebat sororem Samaritanam, necdum ei erat germana Sodoma: cum vero processit in scelere, ut praeteritus sermo monstravit, effecta est media duarum sororum senioris Samariae, et Junioris Sodome. Quae sunt istae duae sorores peccatricis Jerusalem? Schisma et separatio populi jecerunt Samaritanam. Si quidem eo tempore cum decem tribus ecesserunt dicentes: *Non est nobis par in David, nec sors in filio Jesse* (III Reg. xii), tunc duae vaccae aureae constitutae sunt a Jeroboam, et facta est Samaria scissio: quae magis post captivitatem decem tribuum crevit, quando a iustodes ab

legis facti, Samaritanæ nuncupati sunt. Et constat tamen, non ad custodiendam, sed ad replendam Iudaeam, et non Assyriorum tantum, sed diversarum quoque nationum colonias missas. Quomodo et Origenes, et qui cum seculi plerique dicebantur sunt falso petunt a custodiendo Samaritanam nominis etymologiam. Coarguit vero illos et locus III Reg. xvi, 24, *Emittique* (Amri rex Israel) *montem Samaritæ a Somer duobus talentis argenti, et edificavit eum, et*